

Jeg beklager allerede nu, at jeg - som min kollega ved Gardehusarregimentet, daværende major Ove Høgh-Guldberg Hoff konstaterede - er Danmarks langsomste tænder.

Det gør, at jeg først nu, næsten 12 år efter jeg blev pensioneret, er nået til en så nogenlunde klarhed over, hvordan krigsteorien og praksis bød hænge sammen.

Først nu kan jeg fremlægge resultatet logisk sammenhængende.

Jeg vil starte med at gøre klart, at de eneste relevante, men her ikke nævnte, teoretikere, som har bidraget positivt til krigsteoriens ramme, er:

- *resten af kernevåbenteoretikerne,*
- *de, som i anden ramme har undersøgt virkningerne af militære trusler,*

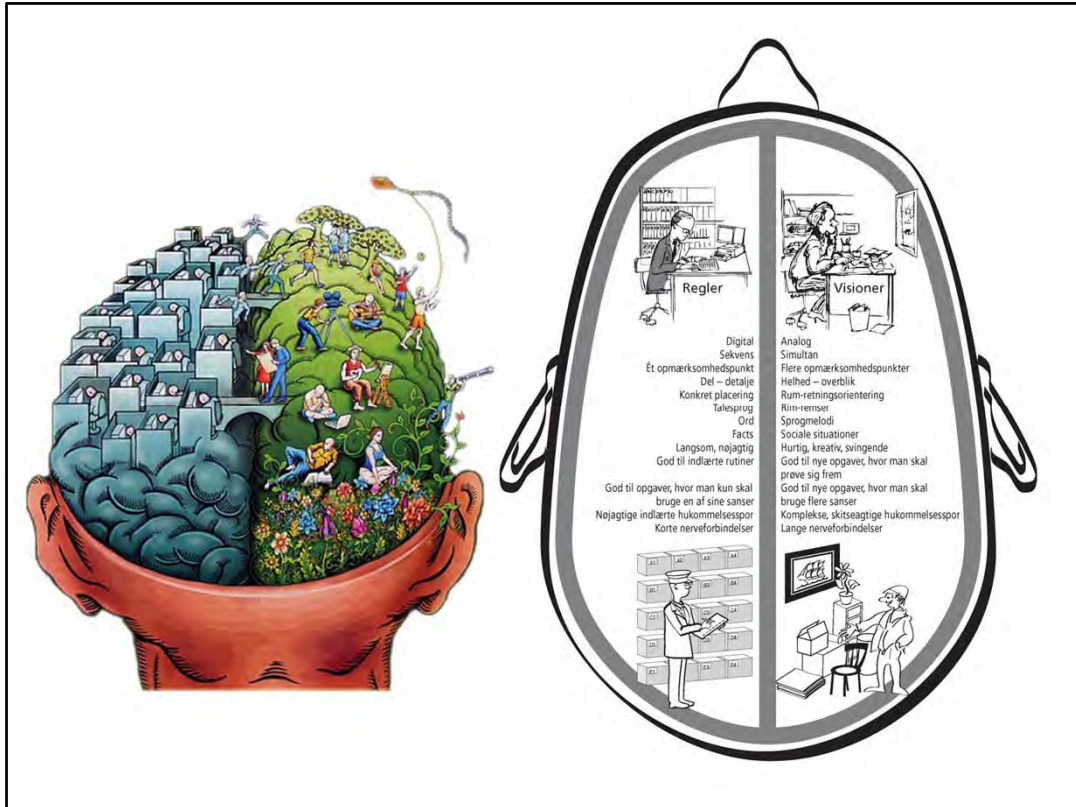
- de klassiske *International Politik-teoretikere*,
- *beslutningsproces- og krisebeslutningsteoretikerne*, samt
- de politologer, der ikke søger at være universelt relevante, men *søger sofistikeret indsigt i et land, en region eller en verdensdel* og derigennem kan støtte realistisk scenarieopbygning og spil.

Et liv som observations og erfaringsgrundlag

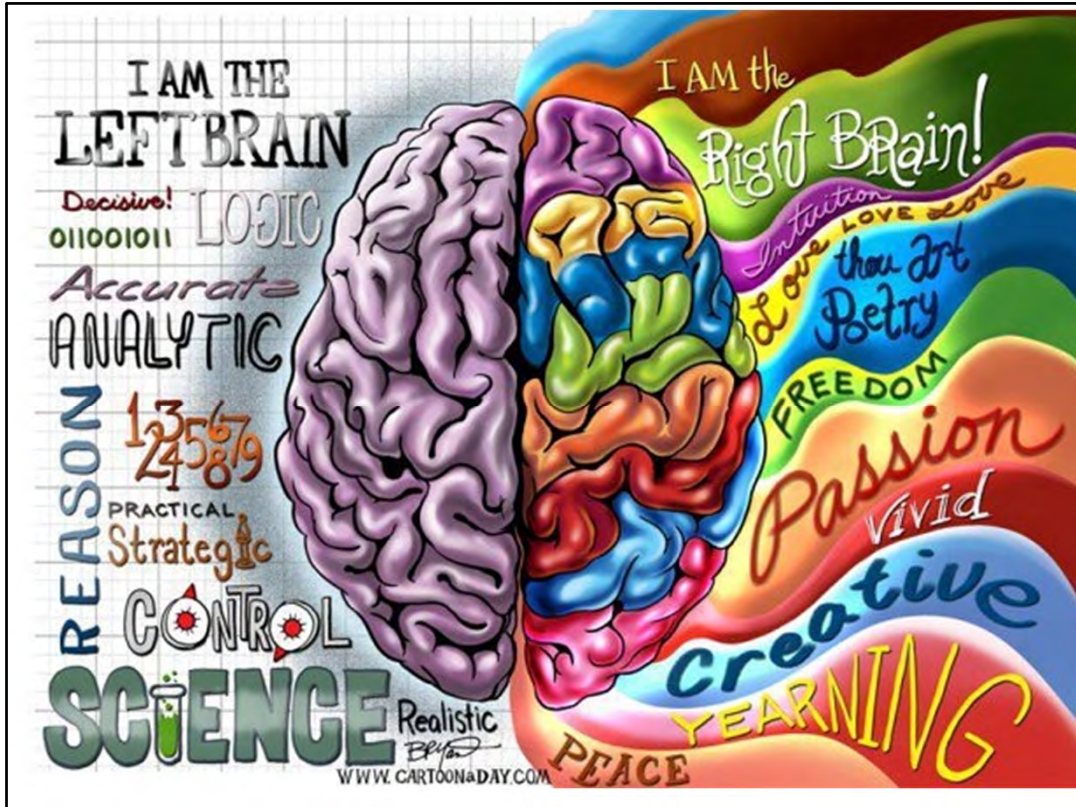
- 30 år: 1962-93 med korte pauser del- eller fuldtidssoldat fra menig hjemmeværnsmand til planlægger på landsdelsniveau
- 20 år: 1973-92 direkte involveret i operativ krigsplanlægning
- 10 år: 1979-83, 1988-89, 1994-98 rolle i overordnet forsvarsplanlægning
- 14 år: 1982-84, 1989-94, 1998-2004 formel rolle i udvikling og gennemførelse af officersuddannelse
- 40+ år: 1974- i rammen af historiske studier, forskning og formidling

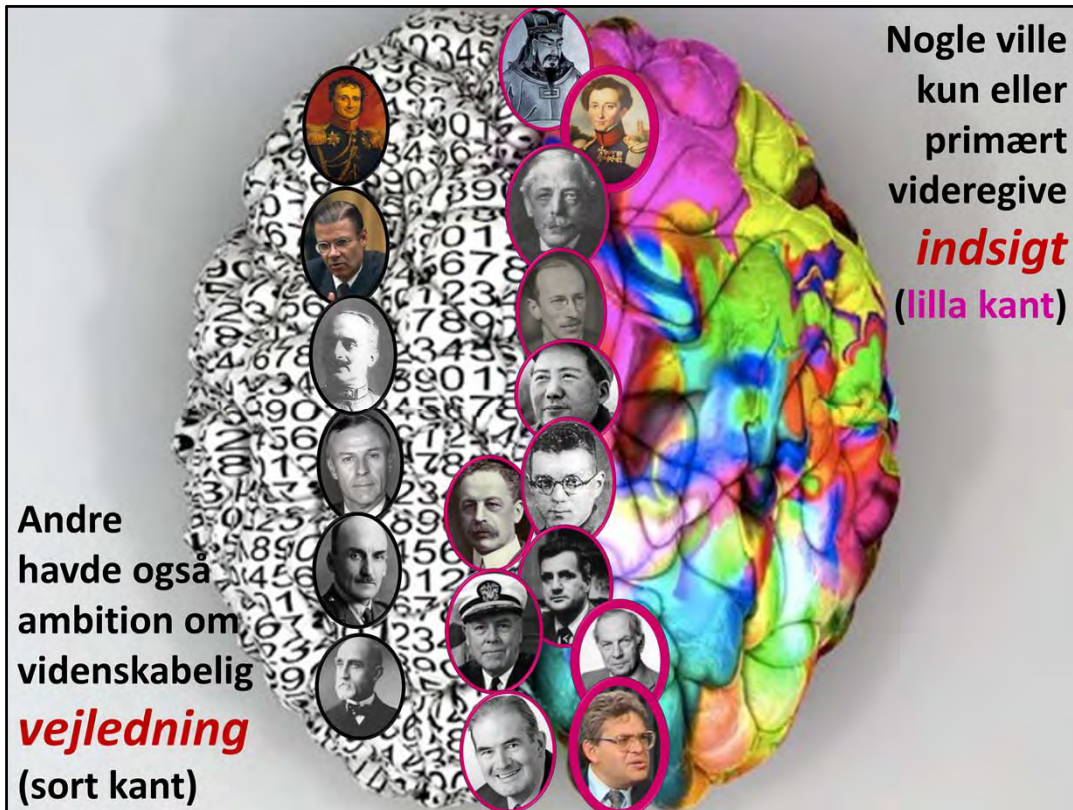
Foredragets hovedpunkter

- 1. Placeret på hjernehalvdelene: : Krigsteoretikers rammebidrag til den videregående militære professionalismens fundament**
- 2. Om vejen fra generel teori til professionsstøttende indsigt**
- 3. Om hvordan mennesket lærer, sammenholdt med vilkårene for professionel militær læring**
- 4. Om officersuddannelsernes baggrund og mål**
- 5. Om anvendelsen**
 - i. Under den videregående uddannelse af officerer**
 - ii. Under organiseringen og forberedelse af enheder**
 - iii. Under rådgivning, planlægning og udførelse**

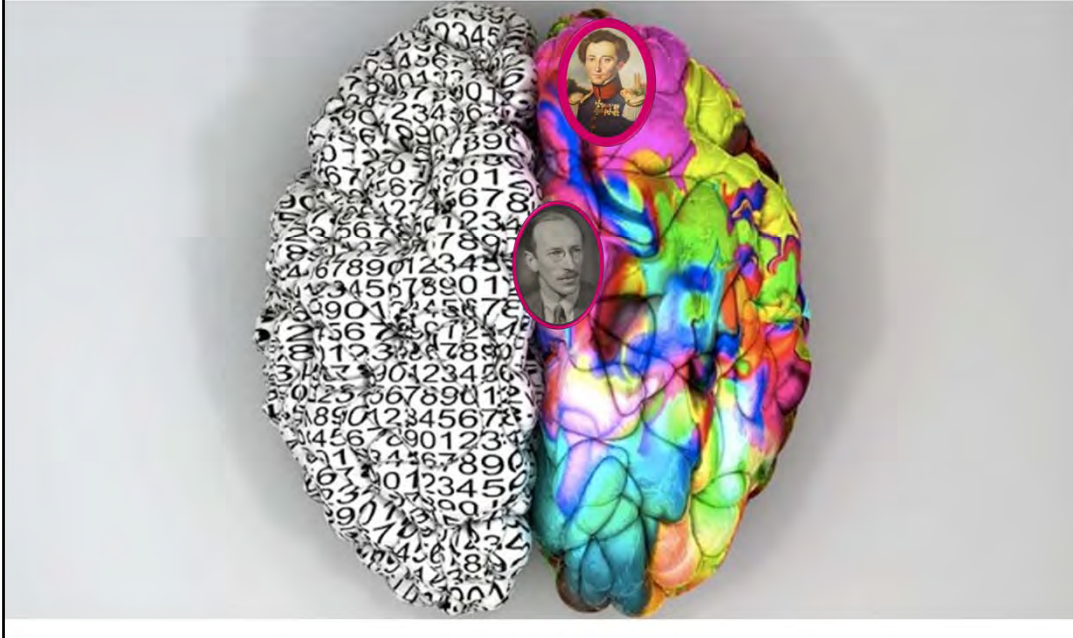

Baggrundsbilledet af hjernen markerer erkendelsen af hjernehalvdelenes grundlæggende forskellige funktioner

Samfundet og krigen

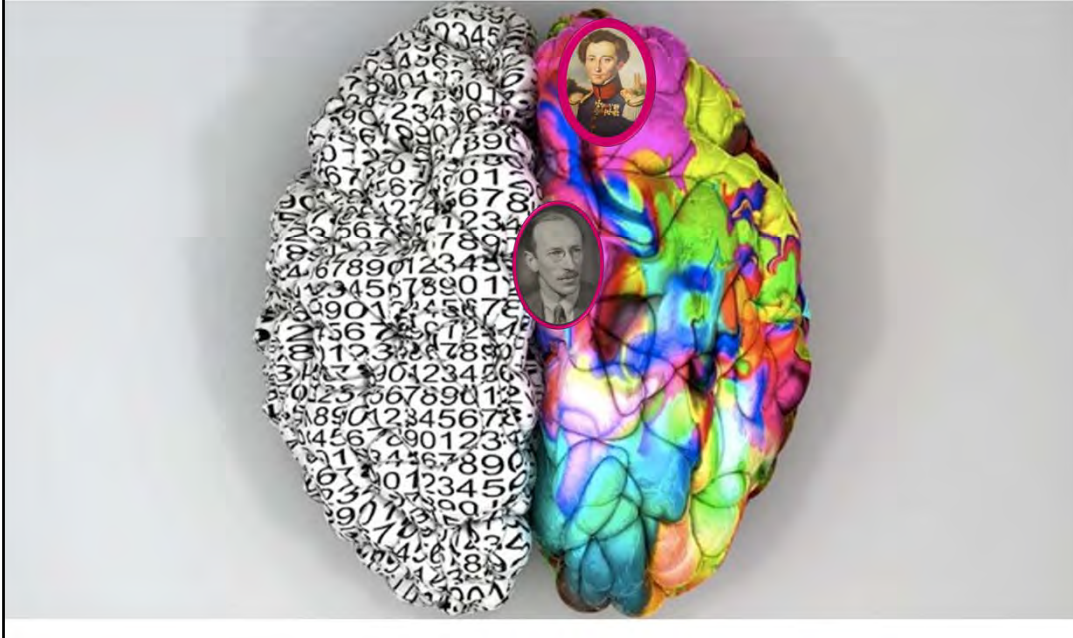

Samfundet og krigen

Clausewitz : Krigen som kamæleon pga. tiden og modstandernes samfund, men krigen grundlæggende væsen og logik konstant.

Liddell Hart: For vestlige liberale demokratier er krigen en uønskelig særtilstand, som vælges med ulyst.

Folkeretten og krigen

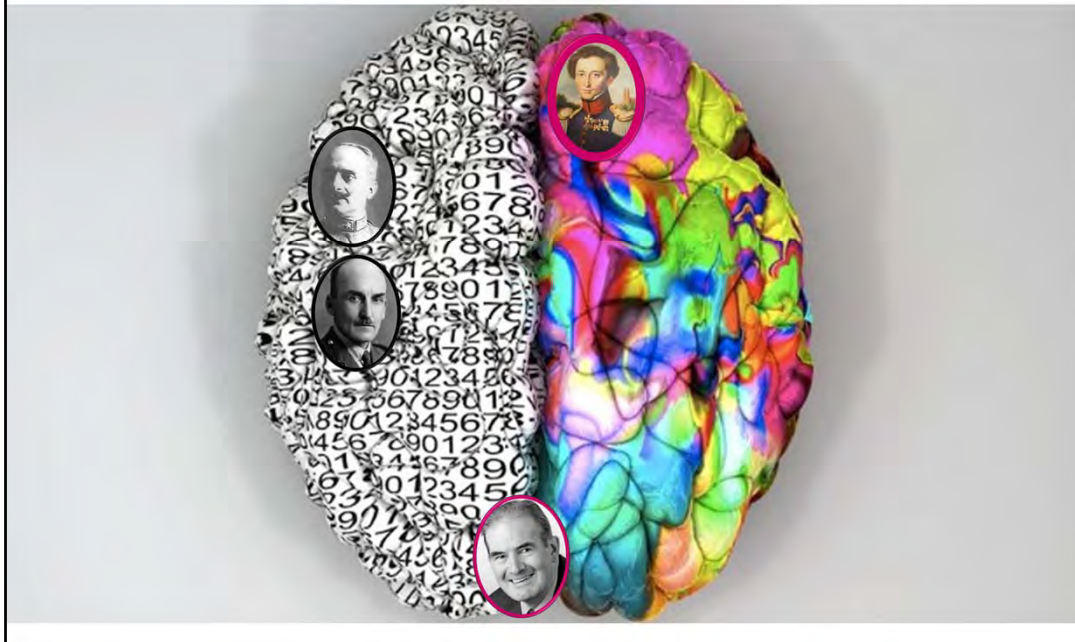

Folkeretten og krigen

Clausewitz: De involverede parter vælger de begrænsninger som deres krigsførelse skal pålægges, herunder af folkeretlig karakter.

Liddell Hart : Hans observationer forklarer det liberale demokratis (indledende) forsøg på at gøre den forkastelige krig ren.

Krigen og optrapning mod totalkrig

Krigen og optrapning mod totalkrig

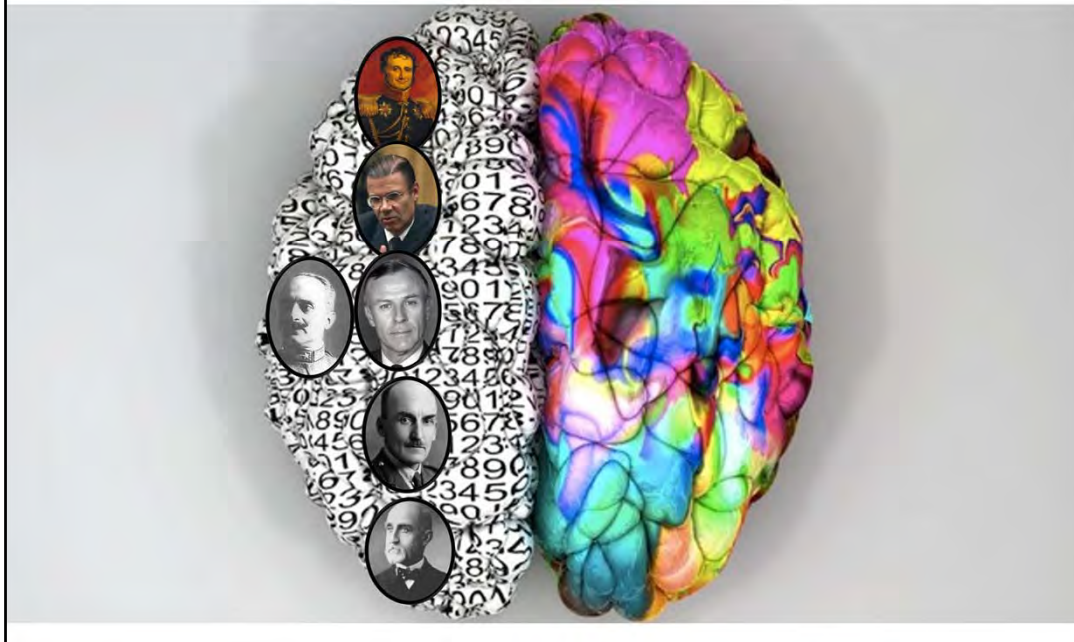
Clausewitz indledte og *Gray* udviklede: Krigsførelse logisk set må være et middel for politik, derfor en løbende dialog mellem det politisk ønskelige og det militært praktisk mulige.

Clausewitz: Optrapning begrænses af denne krigens karakter af politisk instrument, men i storkrige driver ikke mindst ukendskab til fjendens hensigt og emotionelle reaktioner driver optrapning.

Fuller: Noterer blot demokratiernes tilbøjelighed til massehysterisk optrapning mod totalkrig (hvor folkeretlige begrænsninger ignoreres).

Douhet: Betragter optrapning mod totalkrig som tingenes naturlige tilstand

Ambitionen om videnskabelig vejledning

Ambitionen om videnskabelig vejledning

Jomini : Bevidst geografisk analyse og styrkeanalyse fulgt af koncentration om fjendens hovedhær giver grundlag for sejren.

Mahan: Udnyttelse af geografiske grundvilkår og skabelse af en slagflåde til indsats mod fjendens slagflåde giver sejren.

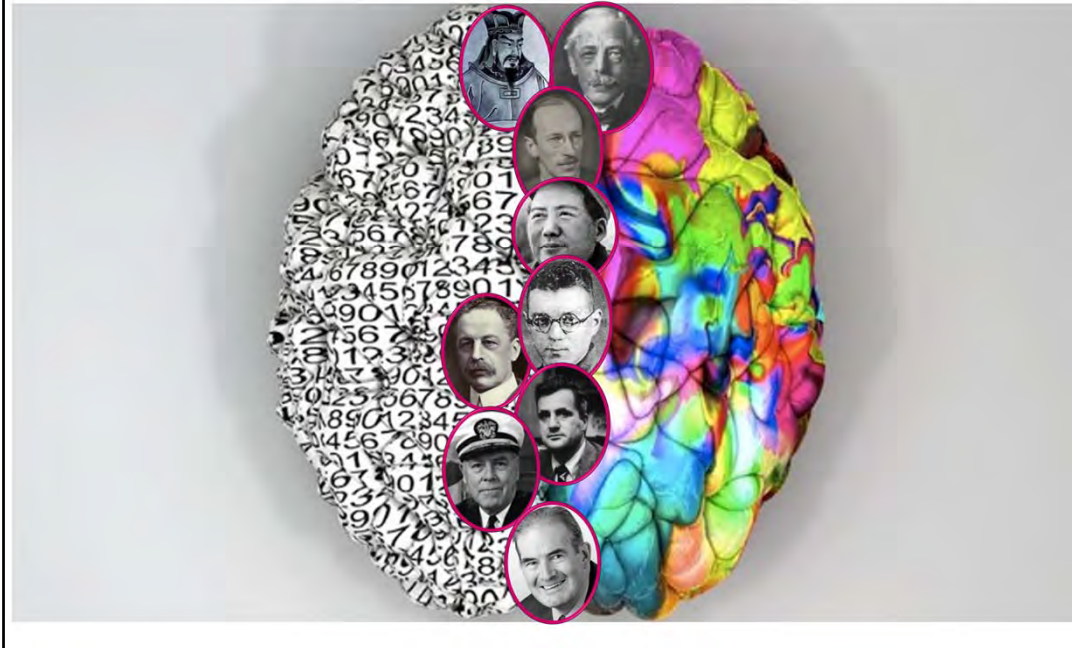
Fuller: Anvendelse af mekaniserede styrker i manøvre gennem og bag fjendens hovedhær giver sejren.

Douhet m.fl.: Anvendelse af bombardement direkte mod fjendens befolkning og industri giver sejren.

McNamara: Overførelse af principperne fra civil, lineær videnskabelig management til krigsførelsen giver sejren.

Warden Jr.: Videnskabelig anvendelse luftmagt i hele spektret fra strategisk til taktisk giver sejren.

Der er ingen simple veje, tænk jer godt om

Der er ingen simple veje, tænk jer godt om

Sun Tzu: Bevidst analyse af geografiske faktorer og handlemuligheder, men samtidig vægt på af indirekte midler, moralske faktorer som betydningen af legitimitet og det ønskelige af at undgå åben krig (ved i vidt omfang at holde indsatsen til hybridkrigselementer).

Liddell Hart: Understreger indirekte militære og psykologiske fremgangsmåder i krigsførelsen.

Corbett og Cardwell : Udviklede vores forståelse for de forhold, der var afgørende for søkrigen og for samspillet mellem sø- og landkrig.

Mackinder og Colin Gray: Geografien giver de strategiske rammebetingelser, og *Gray:* For udviklingen af statens strategiske kultur.

Wylie: Strategi kan opdeles i to grundlæggende former, *den sekventielle* som er geografisk og tidmæssigt opdelt i faser og *den kumulative* hvor en konstant indsats med gradvis

"ophobning" af virkninger opnår målet.

Mao og Galula : Befolkningernes direkte rolle som mål og ramme for anvendelsen af alle midler under oprørskrige.

Brodie: Grundvilkårene for begrænset krigsførelse og afskrækkelse i skyggen af kernevåben.

Gray: Afskrækkelse i rammen af begrænsede krige.

Fundamental advarsel mod forventninger om lineær, videnskabelig logik i krigen

Fundamental advarsel mod forventninger om lineær, videnskabelig logik i krigen

Clausewitz: Udviklingen i krig vil normalt blive afgørende påvirket af tilfældigheder og friktion samt folkets følelsesmæssige reaktioner.

Gray : Husk, at tiden er en ubønhørlig dimension. Rettidig strategisk handling er ofte helt afgørende for effekt.

Luttwak: Advarer direkte mod den dominerende vestlige tilbøjelighed til at forvente og anvende lineær logik.

Fra generel teori til professionsstøttende indsigt

Alle disse teoretikere bygger deres indsigt på studier af erfaringer fra tidligere krige, dvs. på historiske eksempler.

Anvendelsen af historien som krigsteoriens grundlag

- I. Historien leverer teoretisk råstof til vejledning: *Jomini*, *Fuller*, *Douhet m.fl.* og *Warden*.
- II. Historien kan ud over indsigt give generelle rammeanvisninger på sejr: *Sun Tzu*, *Liddell Hart*, *Mao* og *Galula*
- III. Historien kan på grund af kriges karakter og forskellighed kun tilbyde en ramme for forståelse: Resten, med *Clausewitz*, *Michael Howard* og *Luttwak* som de klareste: ...

- *Clausewitz* afviste selv, at teorien direkte kan hjælpe den militære operative chef eller centrale planlægger. Det skyldes først og fremmest at hver konflikt er unik, dernæst modstanderens selvstændige mulighed for at lære, og endelig virkningerne af tilfældigheder og friktion, hvor begrebet friktion omfatter de materielle og specielt de menneskeforbundne faktorer, der gør, at teoretisk krigsførelse i så høj grad afviger fra virkelighedens. Kriges logik er dog grundlæggende ens.
- *Michael Howard* påpeger derfor, at selv krige, der er langt adskilt geografisk og i tid, ligner hinanden mere end de ligner andre menneskelige aktiviteter. Det er også derfor, at hele det nævnte spektrum af observationer fra mere end to århundreders krige genkendes og virker relevante under studiet af nutidens krige.
- *Edward Luttwak* understregede, at disse forhold medfører, at det i krigsførelse er både grundlæggende naivt og farligt

at tro, at man kan handle i overensstemmelse med lineær ingeniør- eller managementlogik.

Fredstidsrutinen og krigsførelsens krav til den militære profession

"I krig er alting meget enkelt, men det enkleste er svært. Vanskelighederne hober sig op og frembringer en friktion, som ingen rigtig kan se for sig, hvis han ikke har oplevet krig."

(Carl von Clausewitz: Om krig, Bog 1, kapitel 7)

"... the complex problem of running an army at all is liable to occupy [the future commander's] mind and skill so completely that it is very easy to forget what it is being run for. The difficulties encountered in the administration, discipline, maintenance, and supply of an organization the size of a fair-sized town are enough to occupy the senior officer to the exclusion of any thinking about his real business: the conduct of war."

(Michael E. Howard: "The use and abuse of military history" in *R.U.S.I. Journal* 1962.)

Clausewitz understreger den udfordring, vi har med at forstå professionens vilkår uden en speciel indsats for at opretholde denne forståelse.

Howard-citatet giver et eksempel på hvorfor, op på hvor generel den indsigt er, der kan uddrages af historien, og på, hvorfor netop denne - på trods af sin generelle karakter – giver et fundament for at forstå, hvad Clausewitz forsøger at sige.

Teori bygget på historisk læsning giver som beskrevet ikke sejrs-opskrifter til direkte anvendelse, men nærer en *generel forståelse af menneskelige og organisatoriske svagheder*, som man skal være bevidst om for at kunne kompensere mest muligt for dem, hvis og når man tager den professionelle forberedelse til kamp og anden krævende operativ indsats alvorligt.

Erkendelsen af de individuelle menneskelige kilder til effektivitetsundergravende "friktion" er ikke nye

Thomas Aquinas ca. 750 år gamle "dødssynder":

- ✓ Griskhed (Avaritia)
- ✓ Nydelsessyge (Luxuria)
- ✓ Misundelse (Invidia)
- ✓ Fråseri (Gula)
- ✓ Vrede (Ira)
- ✓ Ladhed (Acedia)
- ✓ Praleri (Superbia)

*Svaghederne forgifter effektivt samarbejde, nærer misforståelser, undergraver rettidig handling, misbruger resurser og afsporer afbalanceret beslutningsforløb ... og suppleres i kamp af virkningerne af **træthed, udmattelse, stress ... og uduelighed***

**Hertil de organisationsknyttede rationalitets-
undergravende faktorer bag "friktionen"
(inspireret af almen organisationsteori)**

- Den militære fagligheds søgen efter autonomi i forhold over for ekstern indflydelse
- De civile omgivers reaktion mod dette ... uden søgen efter forståelse eller begrundelse
- Intern militær konfliktminimering ved elitekarrieremanagement baseret "objektive" kriterier uden hensyn til behov affødt af organisationens formål
- "Group Think" og søgen efter dogmatiske rammer, der kan fritage for tankevirksomhed og ansvar

Af tilsvarende grundlæggende organisatoriske svagheder kunne nævnes de militære forsvars stadige søgen mod autonomi i forhold til ekstern indflydelse og omgivelsernes gennemtrængning af faglighedsundergravende standardisering.

Intern konfliktminimering gennem at skabe forudseelige processer, ikke mindst i håndteringen af karriere mod elitestillinger, hvor den militære organisation uanset risikoen for kvalitetsmæssig tilsanding søger at anvende "objektive" kriterier såsom fødsel, tjenestealder, anvendelse i forudsætningsstillinger eller "akademiske" point. Anvendelse af subjektive bedømmelse af professionel dygtighed som kriterie, kan ikke undgå at fremkalde såvel intern konflikt og ubehag som friktion i forhold til samfundet uden for organisationen, for hvem militær professionalisme først bliver relevant i en hypotetisk fremtid, som forudsættes utænkelig.

Det forhold, at militære strukturer, afspejler deres samfund, kan medføre, at de i deres opportunistisk søgte eller tvungne harmonisering med samfundet mister evnen til at løse krævende kampopgaver.

Fra krigsteorien til praksis: Acceptér, at den militære profession er anderledes og anderledes krævende, fordi

- den bliver *mest relevant i ubehagelige (hypotetiske) situationer*, som alle omkring den professionelle officer (civile og opportunistiske uniformerede) afviser som umulige eller uacceptable.
- udførelsen på centrale områder *ikke kan vejledes af lineær logik*
- *kravene* under en karriere på 20-40 år *vil ikke kunne fastlægges på forhånd* – *eks. udgangspunkt i min periode*
- *hver konflikts udfordring vil være anderledes end alle andre* og stille specielle krav
- *den ikke kan øves helt realistisk*, før den alligevel er blevet nødvendig, dvs. at den er fundamentalt uvidenskabelig (som anden handling i rammen af politik)

I mine år i Forsvaret, har vi skulle løse opgaver, der rakte fra:

- 1) Hjælp til civile myndigheder, herunder politiet, ved vores små naturkatastrofer, ved terror og ved inddæmning af civile uroligheder
- 2) Indsættelse i udlandet i monitorering af konflikter og den lokale militære situation samt i uddannelse af udenlandske kadrer
- 3) Traditionelle fredbevarende operationer
- 4) Anvendelse af kamp- og truslen om kamp i fredsskabende indsats
- 5) Oprørsbekæmpelse
- 6) Forberedelse af forsvar af Danmark og nærområdet i en konventionel konflikt
- 7) Forberedelse af forsvar af Danmark og nærområdet under anvendelse af taktiske kernevåben og truslen om deres brug

**Lidt om, hvordan mennesket lærer,
sammenholdt med vilkårene for professionel
militær læring**

Lad mig kortslutte teorien om læring: Når individet som nyfødt møder behovet for at lære, *kopieres* det, som synes nødvendigt at gøre, derefter *anvendes det lærte*, og den lærende får derigennem *individuel erfaring med, hvordan det lærte virker i mødet med én virkelighed*.

Dette forløb fortsætter i den individuelle læreproces, hvor man lærer ved at tænke over – *bevidst analysere* og *underbevidst bearbejde* - resultatet af anvendelsen for at opnå bedre resultater.

En lille eller større gruppe og en organisation lærer i princippet på samme måde, idet man *kopierer, prøver, analyserer* og *udveksler erfaringer*, som danner grundlaget for *den fælles eller ledernes beslutning om*, hvad der er lært. Jo mere individet involveres forberedt og aktivt samt ansvarligt i læreprocessen, jo mere lærer vedkommende.

I den militære profession er der imidlertid som nævnt grundlæggende problemer med at *få mulighed for at prøveanvende det kopierede lærte* i realistisk ramme.

Derfor må kopieringen af, hvad *ledelsen beslutter er en hensigtsmæssig fremgangsmåde, doktrinen*, fylde så meget. Læringen sker derefter af nødvendighed – i bedste fald - i en begrænset og kontrolleret anvendelse af dele af dette ønskede lærte. Men selv i denne kontrollerede praktik kan der ske både kvantificerbare ikke-kvantificerbar læring.

Da man ikke kan søge fuldt realistisk egen erfaring uden for krigen, er man *henvist til at hente og analysere ikke-kvantificerbar inspiration fra andres relevante erfaringer, dvs. historisk materiale*, men også herunder er der en uheldig tilbøjelighed til at søge støtte til den fælles etablerede opfattelse af den bedste optræden, dvs. til dogmatisk konsolidering af doktrinen.

Krigsteorien ønsker som beskrevet med forskelligt ambitionsniveau at give en støtteramme for analysen af egen og andres erfaringer.

Hvad skal så den professionelle officer så lære, grundlæggende

Forberedelsen og den formelle *militære professionelle* officersgrunduddannelse skal give:

- I. Evnen til **at bruge/lede** en homogen gruppe væbnede styrker før og **under kamp og anden indsættelse**
- II. Evnen til - før dette - **at klargøre** og lede dette afgrænsede menneske-materielteam på grundlag af behandlede erfaringer og under inddragelse af relevante teknologiske muligheder
- III. Evnen til - med en vis sikkerhed - **at forudse** indsættelsernes forventede udfald samt disses forventelige organisatoriske og juridiske krav og ramme

(herudover forudsættes civile uddannelsesmæssige forudsætninger som sprog, demonstreret intelligens, viljestyrke, lederevne, robust fysik og psyke)

Senere krav til
videregående militær
professionalisme
indebærer – efter
demonstreret særlig
egnethed - udviklingen af:

- I. Evnen til at *analysere* og *rådgive* om *handlemuligheder og disses risici* og sandsynlige konsekvenser på stadigt mere komplekst niveau *fra afdelingsstabsniveau helt til internationalt, strategisk-politisk niveau*
- II. Evnen til praktisk at *planlægge* stadig mere kompliceret indsættelse af militære styrker *sammen med andre bidrag fra støtte til civil indsats i fredstid hele vejen over begrænsede militære operationer og videre over afskrækkelse af aggression til afgørende kampindsats under åben storkrig*
- III. Evnen til at kunne *lede* styrkeopbygning og *forberedelse* af disse styrker.
- IV. Evnen til at kunne *lede besluttet militær indsats* samtidig med at muligheden for succes maksimeres og risiko og resurseforbrug minimeres

Videregående militær professionalisme, som er en forudsætning for at fortjene chefsgrader, udvikles igennem personlig militær og menneskelig erfaring fra tjenestested og øvelsesplads kombineret med tilegnelsen af viden og færdigheder gennem studier samt inspiration fra andres erfaring samt fra egen praksis.

Anvendelse af den teoretiske erkendelse og historien:

Bl.a. ved målrettet anvendelse af operative eksempler i søgen efter indsigt

- Både som forhåndslæring og ved konkret problem
- Michael Howards "*sammenhæng*" og "*dybde*"
- Fokus på eksempler, der kunne gå begge veje, og specielt på årsager hos taberen til resultatet
- Uddrage *indsigt* af relevans som professionelt grundlag, *specielt fra taberen*

Søgen efter selv negativ brugbar indsigt kan kun ske ved, at man følger *Michael Howards* anbefaling og behandler det valgte eksempel i *dybde* og *sammenhæng*, og i mulig grad også i bredden ved analytisk inddragelse af sammenlignelige eksempler.

"A Study of the mistakes of the past will usually yield a better harvest than the study of the successes.

In most instances, it has been the errors of the vanquished rather than the brilliant tactics of the victor that brought success to the latter."

(Chester Nimitz i sin taktik-hovedopgave på U.S. Naval War College 1923, "Naval Tactics")

I søgen efter eksempler relevante for opnåelse af indsigt er det en god idé:

- at fokusere på faser eller dele af operationer eller slag, hvor det i retrospekt er indlysende, at *udfaldet kunne have været det modsatte*, og derefter
- indledningsvis søge årsagerne til forløbet hos *den tabende side*.

Herved vil forhold som *forskellige typer friktion*, uhensigtsmæssige elementer i organisering af føringen, tilfældigheder, anakronistisk organisationskultur, svigtende samvirke samt manglende udnyttelse af de rådige tekniske muligheder *kunne identificeres*, dvs. forhold, som det er centrale at forstå i de senere faser af en succesrig militær karriere.

Studerer man modsætningsvis kun den vindende side i

situationer, hvor udfaldet var næsten givet på forhånd, blindes man for fejl, og fokuserer i stedet på tilfældigt materiel eller taktik involveret i sejren, noget, der i næste krig meget vel kan medføre katastrofale tab.

Som det kan ses af den unge Chester Nimitz' erkendelse, er jeg ikke alene her.

Under den videregående uddannelse af officerer

- Aktivér eleverne maksimalt *gennem ansvarlige roller* i forløbet
- Skab interesse for at opretholde en *ajourført og kritisk indsigt* også i uden- og indenrigspolitiske forhold
- Se *kun teori som indgang, sprog og overblik*, for derefter at erkende og forstå kompleksitet
- Skab interesse for *kritisk inddragelse af historiske eksempler* for indsigt
- Brug kun reelle – *aldrig kunstige 'generiske' – cases*, da disse kun giver overfladisk læring
- Udsæt alt for *gaming i rollespil* med kontant bidrag fra eksterne "djævleadvokater"

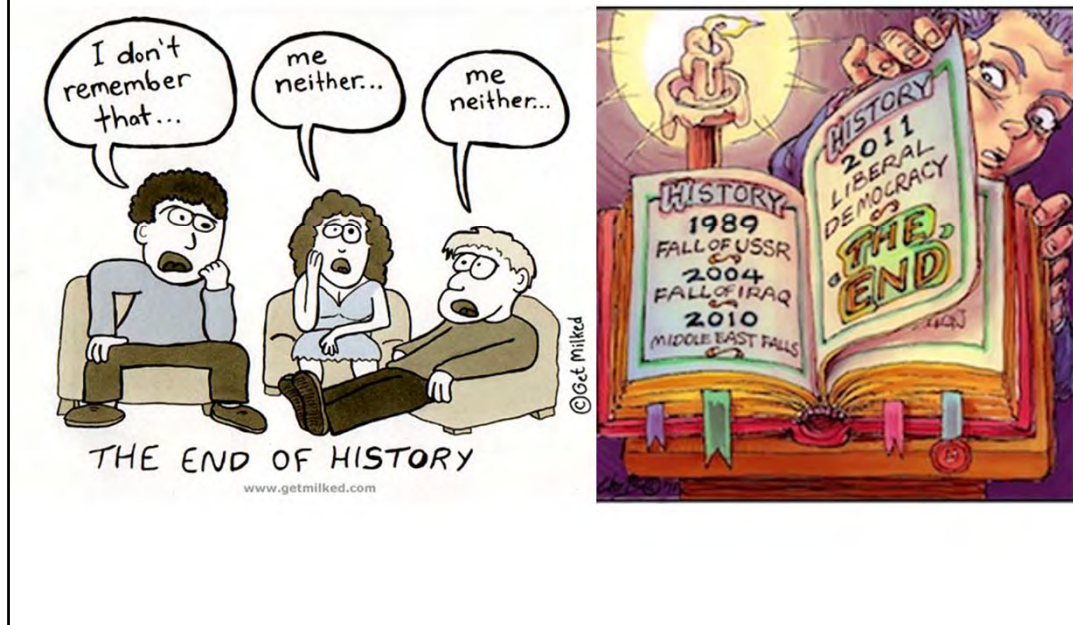
Under organiseringen og forberedelse af enheder

- Skab en robust organisation med slack/redundans
- Brug realistisk, bredt krævende, stærkt varierende og også overraskende uddannelse
- Søg inspiration fra relevante cases og anvend disse pædagogisk-kritisk
- Fasthold egnet personel for at skabe sammenhold

Under rådgivning, planlægning og udførelse

- Iværksæt energisk efterretnings- og sikkerhedstjeneste
- *Understreg risici ved handlemuligheder, men iagttag nødvendige beslutningsdeadlines*
- *Søg inspiration fra relevante cases og anvend disse pædagogisk-kritisk*
- Udsæt optioner for kontinuerlig og brutal gaming
- Omhyggelig *logistisk forberedelse med slack*
- Sikre *handlefrihed ved reserver*
- *Delegér til dem, der erfaringsmæssigt fortjener dette, med fortsat diskret monitorering*
- *Dokumentér alt af hensyn til læring*

Beklagelse af anakronismen

Jeg beklagede i indledningen, at jeg så langsomt var kommet til klarhed om forholdet mellem krigsteoretisk indsigt og de nødvendige reaktioner.

Det andet jeg beklager er, at denne erkendelse ses som anakronistisk i dagens Danmark. Jeg ved, at en profet ikke skal prædike i hjemlandet. Jeg ved nu, at han skal vælge at prædike på et tidspunkt, hvor folk ønsker at høre netop det, han er nået frem til. Det skal ligge i tidsånden, i rammen af det aktuelle paradigme.

Det gør dette indlæg ikke. I de sidste tyve år har man i Danmark været underforstået enige om, at der aldrig mere kommer en rigtig krig i Europa, og hvis den alligevel kom, ville den da heldigvis kun blive udkæmpet i cyberspace. Derfor har den historisk erfaringsbaserede militære faglighed, som er emnet for dette indlæg, været set som irrelevant for officeren,

der derefter søger at lære alt det, som giver civile fjer i hatten af en eller anden slags ... med mindst mulig indsats.

Derfor søger han eller hun ikke længere at lære sin meget komplekse, praktikbaserede profession. Jeg håber derfor, at min erkendelse ikke bliver relevant i retrospekt.

At det er totalt uforståeligt for mig, hvordan man kan optræde så selvsikkert arrogant i en så indlysende alvorlig situation, som vores verdensdel har været i vej til i det sidste par år, viser, hvor anakronistisk jeg er.